

Підготовка тренерів для навчання вчителів Нової української школи

Учитель Нової української школи – носій суспільних і освітніх змін, активний учасник і провайдер реформ у системі освіти. Суспільство, держава покладають на вчителів початкових класів відповідальну місію першими стати на шлях реформи, яка має на меті підготувати нове покоління українців до життя в умовах інноваційного типу прогресу людства (за В. Кременем). Маленькі представники нового покоління, що вперше ввійдуть у школи України цього року, вже живуть у сучасному світі, де успішним стає той, хто активно діє, бере на себе відповідальність, відчуває власну гідність. Батьки й учні мають велику надію, що навчання у реформованій школі буде цікавим і корисним, розвивальним і дослідницьким, гуманним і патріотичним.

Отже, щоб стати вчителем Нової української школи, треба пройти відповідну підготовку в системі післядипломної освіти за «Типовою освітньою програмою організації і проведення підвищення кваліфікації педагогічних працівників закладами післядипломної педагогічної освіти», затвердженою Наказом Міністерства освіти і науки України № 36 від 15.01.2018р. У цьому вчителям мають допомогти спеціально підготовлені тренери.

Дана стаття характеризує зміст і особливості застосування Програми підготовки тренерів для навчання вчителів Нової української школи.

Підготовку тренерів для Нової української школи можуть здійснювати представники формальної і неформальної освіти, які самі пройшли спеціальну підготовку і зазначені у відповідному Наказі Міністерства освіти і

науки України. Компетентність тренера для навчання вчителів Нової української школи має бути верифікована регіональним закладом післядипломної педагогічної освіти за участі представників неформальної освіти, уповноважених Міністерством освіти і науки України.

Програма підготовки тренерів для навчання вчителів Нової української школи (далі – Програма) розроблена на засадах сучасної державної освітньої політики, стратегії реформування загальної середньої освіти, концепції Нової української школи та новітніх наукових розробок.

Проблема полягає в необхідності підготовки достатньої кількості кваліфікованих тренерів для реалізації стратегії професійного розвитку вчителів Нової української школи відповідно до освітньої політики держави шляхом опанування новітніх практик, технологій, методик, форм, методів професійної діяльності на засадах інноваційних освітніх підходів з урахуванням потреб держави, регіонів, закладів освіти, педагогів, суспільства і громадськості.

Зміст і технології підготовки тренерів визначаються особливостями навчання вчителів як категорії професіоналів та особливостями їхньої професійної діяльності в умовах Нової української школи. **Пріоритетом Програми** є готовність тренерів до забезпечення опанування вчителями Державного стандарту і програм початкової освіти, концепції «Нова українська школа», інноваційних технологій освітнього процесу.

Метою Програми є підготовка тренерів до забезпечення професійного розвитку та підвищення рівня професійної компетентності вчителів початкових класів щодо реалізації завдань Державного стандарту початкової освіти відповідно до основних напрямів державної політики у галузі освіти, запитів громадянського суспільства, установ і закладів освіти, освітніх потреб споживачів освітніх послуг.

Щоб стати тренером для навчання вчителів Нової української школи, треба набути наступних **компетентностей**:

- андрагогічна компетентність – готовність до роботи з дорослою аудиторією, вміння визначати освітні потреби і запити вчителів, урахувати особливості мотивації, процесу навчання, групової динаміки дорослої аудиторії, застосовувати технології модерації, фасилітації, менторства, залучати аудиторію до інтерактивної взаємодії у процесі навчання, визначати результати навчання, спонукати аудиторію до рефлексії;

- професійно-педагогічна компетентність – обізнаність із новітніми науковими знаннями з педагогіки, психології, методик, інноватики для створення освітньо-розвивального середовища, що сприяє цілісному індивідуально-особистісному та професійному розвитку вчителів, здатність до продуктивної професійної діяльності на основі розвиненої педагогічної рефлексії відповідно до провідних ціннісно-світоглядних орієнтацій, вимог педагогічної етики та викликів реформування освіти;

- соціально-громадянська компетентність – розуміння сутності громадянського суспільства, володіння знаннями про права і свободи людини, усвідомлення глобальних (у тому числі екологічних) проблем людства і можливостей власної участі у їх розв’язанні, усвідомлення громадянського обов’язку та почуття власної гідності, вміння визначати проблемні питання у соціокультурній, професійній сферах життєдіяльності людини та віднаходити шляхи їх розв’язання, навички ефективної та конструктивної участі в цивілізаційному суспільному розвитку, здатність до ефективної командної роботи, вміння попереджувати та розв’язувати конфлікти, досягаючи компромісів;

- загальнокультурна компетентність – здатність розуміти феномен культури, формувати власні естетичні смаки, самостійно виражати ідеї, досвід та почуття на засадах естетичних цінностей; усвідомлення власної національної ідентичності як підґрунтя відкритого ставлення та поваги до розмаїття культурного вираження інших; ціннісне ставлення до дотримання норм етикету та культури спілкування;

- мовно-комунікативна компетентність – володіння системними знаннями про норми і типи педагогічного спілкування в процесі організації колективної та індивідуальної діяльності, вміння вислуховувати, відстоювати власну позицію, використовуючи різні прийоми розміркувань та аргументації, розвиненість культури професійного спілкування, здатність досягати педагогічних результатів засобами продуктивної комунікативної взаємодії (відповідних знань, вербальних і невербальних умінь і навичок залежно від комунікативно-діяльнісних ситуацій);

- психологічно-фасилітативна компетентність – усвідомлення ціннісної значущості фізичного, психічного і морального здоров'я дорослої людини та дитини, здатність сприяти творчому становленню молодших школярів та їхній індивідуалізації;

- підприємницька компетентність – вміння генерувати нові ідеї й ініціативи та втілювати їх у життя з метою підвищення як власного соціального статусу та добробуту, так і розвитку суспільства і держави;

- інформаційно-цифрова компетентність – здатність орієнтуватися в інформаційному просторі, отримувати інформацію та оперувати нею відповідно до власних потреб і вимог сучасного високотехнологічного інформаційного суспільства.

Результатом реалізації Програми є наступні здатності тренера для навчання вчителів до Нової української школи:

- працювати з дорослою аудиторією осіб з вищою освітою, серед яких є як учителі, які прагнуть до інноваційної діяльності, так і ті, що знаходяться під впливом усталених професійних стереотипів;
- визначати освітні потреби аудиторії та мотивувати її до навчання;
- усвідомлювати цілі і цінності Нової української школи, глибоко розуміти зміст Концепції «Нова українська школа»;

- застосовувати інтерактивні методи навчання дорослих, технології тренінгу, фасилітації, менторства (наставництва), консультування;
- характеризувати особливості змісту і технологій навчання учнів у Новій українській школі;
- використовувати інформаційні ресурси Нової української школи та допомагати вчителям в опануванні ними.

Охарактеризуємо **зміст** Програми підготовки тренерів для навчання вчителів Нової української школи. Програма складається з чотирьох модулів, три з яких безпосередньо пов'язані з навчанням учителів, а четвертий є варіативним і може бути використаний у системі методичної роботи впродовж певного періоду вже після завершення навчання вчителів.

Модуль 1. Особливості навчання вчителів як дорослої аудиторії

- 1.1. Прийоми організації аудиторії, презентації тренера та знайомства.
- 1.2. Мотивація аудиторії до професійного розвитку та навчання.
- 1.3. Інтерактивні методи навчання дорослої аудиторії.
- 1.4. Навчання дорослих з опорою на власний досвід. Навчальні кейси.
- 1.5. Урахування групової динаміки в процесі навчання. Створення сприятливого психологічного мікроклімату в групі. Попередження та подолання конфліктів у групі.
- 1.6. Визначення результатів навчання. Індивідуальна та групова рефлексія.

Модуль 2. Інформаційні технології підготовки вчителів початкових класів Нової української школи

2.1. Консультування вчителів щодо реєстрації та навчання на дистанційних етапах підвищення кваліфікації <https://courses.ed-era.com/courses/course-v1:MON-EDERA-OSVITORIA+ST101+st101/about>.

2.2. Методика використання електронних ресурсів для підготовки вчителів початкових класів до реалізації Концепції «Нова українська школа».

2.3. Самостійна робота вчителів з електронними ресурсами «Нової української школи».

Модуль 3. Огляд модулів і тем «Типової освітньої програми організації і проведення підвищення кваліфікації педагогічних працівників закладами післядипломної педагогічної освіти», затвердженої Наказом Міністерства освіти і науки України № 36 від 15.01.2018р.

3.1. Світоглядні засади концепції «Нова українська школа». Учитель як носій і провідник змін.

3.2. Зміст початкової освіти у вимірі суспільних змін та реформування освіти.

3.3. Визначення результатів навчання та оцінювання навчальних досягнень учнів Нової української школи

3.4. Педагогіка партнерства: сутність, основні принципи.

3.5. Основи інклюзивної освіти.

3.6. Організація ефективного і безпечного освітнього середовища.

3.7. Інтеграція: тематичний і діяльнісний підходи.

3.8. Особливості викладання навчальних предметів інтегрованого курсу «Я досліджую світ».

3.9. Критичне мислення.

3.10. Кооперативне навчання.

3.11. Гра по-новому – навчання по-іншому з LEGO.

Модуль 4 (вибірковий). Методична робота в системі Нової української школи – післядія навчання вчителів

4.1. Нові пріоритети, зміст і технології професійного розвитку вчителів у Новій українській школі.

4.2. Інноваційні напрями роботи методичних об'єднань у Новій українській школі.

4.3. Узагальнення досвіду вчителів Нової української школи та його використання в процесі професійного розвитку педагогів.

4.4. Особливості створення і захисту авторських розробок учителів.

4.5. Визначення освітніх потреб і запитів учителів при підготовці варіативної складової навчання.

Надаємо **коментарі щодо організації** підготовки тренерів для навчання вчителів Нової української школи.

Провідний тренер, який відповідно до Наказу МОН України має повноваження проводити навчання тренерів для вчителів Нової української школи або реалізує Програму в системі професійного розвитку вчителів на різних рівнях, може самостійно визначати навчальний час для опанування певних тем з урахуванням готовності аудиторії, регіональних особливостей, запитів учасників тощо.

За результатами опанування Програми підготовлені місцеві тренери отримують сертифікат, який засвідчує їхню готовність до участі в освітньому процесі курсів підвищення кваліфікації учителів початкових класів, а також до участі в інших заходах щодо забезпечення професійного розвитку вчителів початкових класів.

Надаємо **методичні коментарі** щодо реалізації Програми.

Програма побудована на засадах безперервної формальної, неформальної та інформальної освіти і надає можливості її пролонгованого застосування в системі професійного розвитку вчителів на державному, регіональному, місцевому, організаційному (шкільному) та індивідуальному рівнях.

Зміст Програми може бути покладений в основу професійного розвитку вчителів і поглиблено вивчатись:

- у системі формальної післядипломної освіти – при проведенні курсів підвищення кваліфікації та заходів міжкурсового періоду в регіональних закладах післядипломної педагогічної освіти, а також в системі методичної роботи з учителями на місцевому

рівні (в методичних кабінетах, об'єднаних територіальних громадах та закладах загальної середньої освіти);

- у системі неформальної освіти – при проведенні різноманітних форм роботи громадськими організаціями, фондами, іншими суб'єктами, в установчих документах яких є освітня діяльність;
- в інформальній освіті в процесі самоосвіти вчителів, представників громадськості і батьків.

Зміст Програми може бути рекомендований для опанування керівниками закладів загальної середньої освіти, керівниками методичних об'єднань учителів, методистами регіональних закладів післядипломної педагогічної освіти, методичних кабінетів, об'єднаних територіальних громад.

Реформування освіти перебуває в центрі уваги професійної спільноти педагогів, широких кіл громадськості, має високий рівень підтримки в державі. Підготовка тренерів для навчання вчителів і самих учителів початкових класів є важливим кроком Нової української школи до успіху.

Список використаних джерел

1. Матеріали наради «Розроблення і впровадження навчально-методичного забезпечення початкової освіти в умовах реалізації нового Державного стандарту початкової освіти «Нова українська школа», проведеної МОН України 17.01.2018р. Режим доступу <http://umo.edu.ua/university/ogoloshenya/vidbulasja-narada-z-orghanizaciji-j-provedennja-vseukrajinsjkogho-eksperimentu-zatemoju-rozroblennja-i-vprovadzhennja-navchaljno-metodichnogho-zabezpechennja-pochatkovoji-osviti-v-umovakh-realizaciji-novogho-derzhavnogho-standartu-pochatkovoji-osviti-nov>.

- 1.1. Завалевський Ю.І. Логістика організації впровадження підвищення кваліфікації очно-дистанційною формою навчання вчителів початкової школи 2018/2019, 2019/2020 р.р. Презентація.
 - 1.2. Папіш О. Презентація дистанційного блоку типової освітньої програми підвищення кваліфікації для вчителів початкової онлайн-курсу. Презентація.
 - 1.3. Савченко О.Я. Результати навчання в контексті Нової української школи. Презентація.
 - 1.4. Сорочан Т.М. Програма підготовки тренерів для навчання вчителів Нової української школи. Презентація.
 - 1.5. Хобзей П.К. Організаційні питання впровадження всеукраїнського експерименту за темою «Розроблення і впровадження навчально-методичного забезпечення початкової освіти в умовах реалізації нового Державного стандарту початкової освіти «Нова українська школа. Презентація.
2. Нова українська школа: докладніше про зміни. Режим доступу <https://mon.gov.ua/ua/tag/nova-ukrainska-shkola>.

Анотація

Стаття розкриває особливості підготовки тренерів для навчання вчителів Нової української школи. Визначений перелік компетентностей тренерів для навчання вчителів. Охарактеризовані особливості організації підготовки тренерів, подані коментарі щодо змісту їхньої підготовки. Приділяється увага результатам навчання тренерів. Надаються рекомендації щодо застосування Програми підготовки тренерів для навчання вчителів

Нової української школи в системі методичної роботи різних рівнів (регіонального закладу післядипломної педагогічної освіти, методичного кабінету, школи, методичного кабінету, а також самоосвіти вчителя).

Ключові слова

Нова українська школа, реформа освіти, вчителі початкових класів, тренери для навчання вчителів, програма підготовки тренерів для навчання вчителів, формальна, неформальна, інформальна післядипломна педагогічна освіта, система методичної роботи, професійний розвиток учителів.

Відомості про автора

Сорочан Тамара Михайлівна, доктор педагогічних наук, професор, заслужений працівник освіти України, директор Центрального інституту післядипломної педагогічної освіти ДВНЗ «Університет менеджменту освіти» НАПН України.

anprof@ukr.net

050 478 95 75